

DOI 10.24425/asmdn.2025.157094

Tomasz Pospieszny

ORCID 0000-0001-5071-7016

Wydział Chemii Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

RECENZJA

***Słownik biograficzny chemików polskich*, red. nauk. Halina Lichočka,
Polska Akademia Umiejętności, Kraków 2025, 744 s.**

Słownik biograficzny chemików polskich liczy 1537 haseł, ma 744 strony, jest wydany w twardej oprawie, zawiera *Przedmowę*, *Słowo wstępne od redaktora naukowego*, *Wykaz autorów biogramów*, *Objaśnienia skrótów*. Jest to dzieło imponujące i, co w mojej opinii ważniejsze, niezwykle potrzebne. Słownik stanowi żywy pomnik tych wszystkich, którzy wytyczali ścieżki współczesnej chemii, a którzy odeszli przed 30 czerwca 2023 r. Upamiętnia naukowców, twórców chemii, ale nade wszystko tych, których znaleźmy — naszych mistrzów, nauczycieli, przyjaciół, członków rodzin. Już ten fakt stanowi o wyjątkowości dzieła. Sam z wielkim wzruszeniem odnajdywałem w książce moich nauczycieli i mentorów, którym tak wiele zawdzięczam. Profesor Halina Lichočka w *Przedmowie* napisała:

Inicjatywa stworzenia serii słowników biograficznych, poświęconych już nieżyjącym polskim przedstawicielom poszczególnych nauk matematyczno-przyrodniczych (słownik astronomów, słownik matematyków, słownik fizyków, słownik chemików itd.), wyszła od prof. Andrzeja Kajetana Wróblewskiego. Pomysł wydawał się interesujący, chociaż jego realizacja od początku przedstawiała się dość karkołomnie. Każdy, kto chociaż raz zetknął się z pisaniem dzieła typu encyklopedycznego, wie, że pociąga ono za sobą pracę niełatwą, a nade wszystko długotrwałą. Wymaga też zmobilizowania odpowiednio licznego zespołu autorskiego. W przypadku słownika chemików (w odróżnieniu

od słowników wielu innych dyscyplin) byłoby to w dodatku dzieło pionierskie, przecieranie szlaków, ponieważ nikt wcześniej jeszcze tego nie zrobił¹.

Słownik biograficzny chemików polskich ma układ typowy dla tego typu opracowań. Hasła są podzielone alfabetycznie, nazwiska osób są wyraźnie zaznaczone odmienną czcionką i wielkimi literami. Każdy biogram zawiera podstawowe informacje związane z datami dziennymi i miejscami urodzenia oraz śmierci, wykształceniem wraz z tytułami prac awansowych, a także przebiegiem kariery naukowej oraz najważniejszymi osiągnięciami naukowymi. Dodatkowo wyraźnie zaznaczono nazwiska pojawiające się w danym hasle, a mające osobne hasło. Pod biogramem znajdują się źródła (materiały archiwalne, źródła drukowane i cyfrowe oraz opracowania; m.in. ze zbiorów Archiwum Polskiej Akademii Nauk, Instytutu Pamięci Narodowej, Narodowego Archiwum Cyfrowego oraz z zasobów Federacji Bibliotek Cyfrowych) oraz nazwisko Autora hasła. Warto także podkreślić, że Autorzy słownika zadbali, aby przy większości biogramów znalazło się zdjęcie opisanej osoby. W tym miejscu chciałbym zwrócić uwagę, że na s. 595 przy hasle dotyczącym Aleksandra Suchtena znajduje się fotografia przedstawiająca rekonstrukcję twarzy Mikołaja Kopernika, a nie Suchtena. Innym drobnym niedopatrzaniem jest brak konsekwencji w zapisie tytułów prac naukowych chemików: w większości są zapisane kursywą, ale są od tego wyjątki, np. na s. 7 w hasle poświęconym Karolowi Wiesławowi Adwentowskiemu tytuł rozprawy doktorskiej jest napisany kursywą, a w hasle związanym z Karolem Akermanem już nie. W hasle poświęconym Marii Skłodowskiej-Curie pojawił się błąd dotyczący wykształcenia uczoney. Otrzymała ona dwa licencjaty: z fizyki w 1893 r. i matematyki w 1894 r., a nie fizyki i chemii. Z kolei przy hasle poświęconym Władysławowi Boczonowi zabrakło informacji o tytule naukowym profesora, który otrzymał 23 lipca 2008 r. Wielką zaletą opracowania jest umieszczenie w biogramach informacji dotyczących życia prywatnego chemików, ich pasji i zainteresowań pozanaukowych.

Warto dodać, że powstanie *Słownika biograficznego chemików polskich* wspierały Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Chemicznego oraz Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego.

Wskazane powyżej drobne błędy w żadnym razie nie mogą wpływać na całokształt pozytywnej oceny i rekomendacji tak wielkiego dzieła, którego opracowanie wymagało ogromu czasu i pracy Autorów poszczególnych haseł.

Z całym przekonaniem polecam lekturę *Słownika biograficznego chemików polskich*, książki bardzo ważnej i potrzebnej na polskim rynku wydawniczym. Stanowi ona niezwykle istotny element w historii polskiej chemii.

¹ *Słownik biograficzny chemików polskich*, red. nauk. H. Lichočka, Polska Akademia Umiejętności, Kraków 2025, s. VII.